

Fura dolog izolációról beszélni, ha az ember New Yorkba megy színházazni huszadmagával, tele munkakedvvel. Egyrészt azért mert egy tízmilliós metropoliszról beszélünk, másrészt azért, mert a gyakori hiedelmek ellenére az egész város a benne hömpölygő emberek közti kapcsolatból nyeri erejét. És mégis, az első hétben határozottan eltávolodtam attól, amit most realitásnak hívok. Magamba fordultam, és a hazai fortélyokat követve cinikussá váltam, kissé elveszve az egzisztenciális és intellektuális küzdelemben. Az idő azonban megváltoztatott. Nem csak engem, mindenki mást is, aki a munka első fázisában hisztikben, méltatlankodásban vagy összeesküvések szövésében fejezte ki nemtetszését.

Az idő előrehaladtával ledobtuk magunkról a „jelmezt”, a kulturális manírokat. És akkor kezdett el igazán jó színház születni. Mindig rossz színésznek tartottam magam, de most elkezdtem élvezni a közös munkát ezekkel az emberekkel. Rá kellett jönnöm, hogy formálódó szarkasztikus, magyar mentalitásom, amivel még az élő fába is belekötök, német alkatrészből Kínában készült és olyan emberek találták ki, akik semmivel sem különbek azoknál, mint akik ellen napi rendszerességgel fordítom.

A darab végül is körvonalazódott, néhányak elégedetlenségére – a diákszínjátszós hagyományokkal ellentétben nem jutott mindenkinek egyforma méretű szerep.

Hamarosan megtanultuk, hogy mi is az a promenád-színház. Darabunk első fele e formában zajlott, és szerencsénkre mindenki az anyanyelvén adta elő monológját, a közönség szerencséjére pedig nem volt olyan tábla kihelyezve, amely fejvesztéssel büntette volna az interakciót. Enyhe feldúltság érződött a levegőben, de európai érzékkel élveztük, hogy a filmekből ismert sztereotip New York-i színházi sznobot a valóság gyúrta olyanná, amilyen. A dobozszínház menedékéből már sokkal szimpatikusabbnak tűnt a karikatúrákat idéző közeg, így a végén teljes magabiztossággal énekeltük arabul „ez a mi hazánk”, s ez utolsó pofont adott európai ízlésemnek, amit legközelebb, ha Amerikában csinállok színházat (már ha lesz ilyen persze), inkább itthon hagyok.

A mosoly és az öröm ennek ellenére nem volt erőltetett. És fantasztikus ajándékot kaptam: annak megtapasztalását, hogy van jó darab, van rossz, és van olyan, amit az ember szívesen csinál.

Ami New Yorkban készült, az az utolsó kategóriába tartozik. Biztos vagyok benne, hogy inkább magyar narancs, mint spanyolviaszk. És abban is, hogy a három rendező közül csak egy van, akinek valaha szívesen nézném meg egy darabját. Mégis máig bennem él az érzés, hogy elegáns eszközökkel hívtuk fel a figyelmet arra, hogy valahol a Közel-Keleten van harminc – és még ki tudja hány! – tizenéves srác, akik mellett bombák robbannak, akik ideje korán lettek egykék vagy árvák, s akik gondolkodnak, élnek, írnak. Az emberiség okulására.

Az igazat megvallva remélem, ennél többet nem is lehet kiolvasni abból, amit kint csináltunk.

Labiche, Marcel, Slam Poetry és a tanárok darabja

Vatai Éva

A márciusi pécsi Francia Nyelvű Diákszínjátszó Fesztivál az idén már 22. alkalommal kerül megrendezésre. Immár tradíciónak számít, hogy a gimnazisták családjukban fogadják a fesztivál kezdése előtti napon érkező külföldi csapatokat. A fesztivál résztvevői óriásbábokat követve járják be az EKF időszakájában megszépült pécsi tereket, utcákat. A luxemburgi, szerb, cseh, román, francia, algériai, orosz és magyar résztvevők fesztiváltempóban fesztiválóznak, hiszen a több mint 20 előadáson kívül még várják őket a fakultatív esti programok is: koncertek, színházi előadások, fotókiállítások. A Privé de Dessert Társulat két Labiche darabot mutat be, a Franciaországban nagy ismertségnek és fergeteges sikernek örvendő Marcel és együttese ad koncertet, a modern utcaköltészetet bemutató kreatív Slam Poetry-esten vehetnek részt a fiatalok, s két régi francia színjátszó fotóiból rendeznek kiállítást a fesztivál szervezői.

De más új fogás is kerül a fesztivál asztalára: egy kilencfős, tanárokból álló csoport mutatja be darabját a diákközönség előtt. E furcsa, s közel sem szokványos megmérettetést önként vállalták a tanárok, a próbák alkalmával a Pécs-Budapest távolságot is áthidalva.

A darab rendezője *Jean Lataillade*, a franciaországi ANRAT (Association nationale de Recherche et d'Action théâtrale) tagja, a pécsi fesztivál egyik törzsvendége. Ő volt itt az első francia diákcsoporttal a fesztivál első nemzetközi évében (1991), majd hozott élvezhető előadásokat számos más évben. Vezetett kerekasztal beszélgetéseket a résztvevőkkel, workshopokat tanároknak, diákoknak. Többszörös zsűritag. Az idén ő vállalta el az alkotó munkát a tanárcsoporttal. Őt kérdezzük tapasztalatairól.

Jean Lataillade: Régóta vagyok színházi képző a francia mint idegen nyelv területén. Sok olyan országban megfordultam, ahol a színházat mint pedagógiai segédeszközt akarják használni, vagy idegen nyelvű színházi műhelyeket szeretnének létrehozni. Hamarosan elmondhatom, hogy mintegy húsz országban kö-

zel száz workshopot vezettem. A Vents et Marées Egyesülettel, amelynek sokáig elnöke voltam, kifejlesztettünk egy elméleti és gyakorlati munkamódszert ennek érdekében. A francia külügyminisztérium ezt elismerte, s nemzetileg támogatott továbbképző szervezetté válhattunk.

Kedvemre való volt az ajánlat, hogy magyarországi tanárokkal dolgozzam, annál is inkább, mert ezzel egy régi hagyományt élesztettünk fel – a pécsi fesztiválon régebben már volt egy-egy nagyon figyelemre méltó tanári produkció. A csoporttal sajátos módszerrel kellett dolgoznom, mert tagjai gyakorlottak színház és nevelés, valamint az idegen nyelvű színjátszás terén. Ezért munkám főleg arra korlátozódott, hogy közös scenográfiát találjak az egymástól független afrikai és Hanoch Levin¹⁸ szövegekhez. Természetesen teljesen más tanárokkal dolgozni, mint diákokkal. A diákokkal jobban kell figyelni a nyelvre, s minden módszert meg kell ragadni, hogy a játékba vihessék a nyelvet, úgy, hogy az állandóan élő is maradjon. Hogy a diákok az idegen nyelvet mint nyelvet és mint művészi eszközt is alkalmazzák. E cél érdekében használok gyakorlataimat. A tanárokkal ez a munkafázis sokkal rövidebb volt.

A magyar franciatanárokkal két dolog miatt is különleges volt a munka: nagyon jól beszélnek franciául és széleskörű művészi tapasztalatokkal rendelkeznek. És ezek nem takarják el náluk a pedagógiai szándékokat. Határozottan éreztem a bizalmukat az általam felajánlott dolgokkal kapcsolatban, soha nem kérdőjelezték meg munkamódszeremet, s azt hiszem, hogy ez a bizalom is lényeges dolog, ezzel nem mindenhol találkozom.

Melléklet: munkaanyag a francia tanárok műhelyében (*Hanoch Levin: Te, én és a következő háború, részlet*)

Győzedelmi beszéd a tizenegy perces háborúról

A tábornok felmegy a tribünre, s ünnepi beszédbe kezd

TÁBORNOK Katonái és tisztjei e dicsőséges hadosztálynak, hősiességű fegyvertársaim, fiaim, apáim! Tizenegy perce egy emberként, közös lendületből vágunk neki, hogy szembe nézzünk az ellenséggel. Csatáztunk a hazánkért, nemzeti felségjogunkért, hátrahagyva családjunk, a tűzvonalban kockáztatva életünk. Szembe néztünk a túlerőben levő ellenséggel, s legyőztük, mert harcias lelkünk győzelemre vitt bennünket. Tizenegy perc alatt sikerült ellenségünket letiporni, lerombolni, szétbombáznunk, atomjaira szedni, megtaposni, péppé zúzni, felaprítani, szétporlasztani és megsemmisíteni. Igaz, hogy kemény csata volt, s nagy árat fizettünk érte. Közülünk sokan vérüket hullatták. De mikor ott volt a halál, farkasszemet néztünk vele, szembenevettük, leköptük a kaszáját, mocsokkal tömtük be koponyája réseit, hogy még a saját anyja sem ismerne rá. Igaz, hogy dühödt csata volt, kemény és kíméletlen küzdelem. Tizenegy perce ötszázán indultunk csatába, egy egész hadosztály, fegyverekkel és erősítéssel, de senki nem jutott révbe közületek. Igen, senki nem jött vissza, és én most itt állok, s egy üres telenk előtt beszélek.

(Szünet)

Üres. *(Tekintete a telken pásztáz, mintha keresne valakit, megpróbálja folytatni a beszédet)*

Katonák... *(Szünet)*

Katonák... *(Egy pillanatra úgy tűnik, hogy nem tudja, mit tegyen, majd hirtelen az ég felé fordítja tekintetét)*

Katonák! *(Tiszteleg)*

Színházpedagógiai fórum

2011. május 6-án került sor a VI. Gyermekek- és Ifjúsági Színházi Szemle módszertani programjainak részeként arra a rendezvényre Budapesten, a Marczibányi Téri Művelődési Központban, amelynek jelentősége már a szervezés fázisában is érezhető volt. Összejöttek és szóba álltak egymással, egyes fontos kérdéseket meg is beszéltek közös ügyeik kapcsán mindazok, akiknek a – lehető legtágabban értelmezett – magyarországi színházi neveléshez közük van, és részben azok is, akiknek ahhoz a közeljövőben közük lehet. Nem véletlenül szerepelt a rendezvény nevében a **színházpedagógia** fogalma: olyan nem kirekesztő elnevezést kerestünk, amit a terület iránt felelősséget érzők közül bárki felvállalhat, ami még nem foglalt, amit még nem sajátíthatott ki senki sem. A színházpedagógia elnevezés a magyar nyelvű keresőoldalakon minimális, 2 ezer alatti találatot mutatott má-

¹⁸ Hanoch Levin neve nem ismeretlen a magyar közönség előtt: a Stúdió K és a Miskolci Nemzeti Színház is játszotta darabjait. Jelenleg a francia színházpadokon leggyakrabban játszott kortárs drámáiról.